

Onderwerp

Voorlopige uitkomsten ter inzagelegging en voorlopig toetsingsadvies commissie voor de m.e.r. Regioplan windenergie Zuidelijk en Oostelijk Flevoland

Kern mededeling:

Van 22 oktober 2015 tot en met 2 december 2015 hebben het ontwerp 'partiële herziening Omgevingsplan Flevoland 2006', het ontwerp 'Regioplan windenergie Zuidelijk en Oostelijk Flevoland' en het concept 'planMER Regioplan windenergie Zuidelijk en Oostelijk Flevoland' ter inzage gelegen. Het planMER is ook voor advies voorgelegd aan de commissie voor de m.e.r. Met deze mededeling willen wij u informeren over de eerste uitkomsten ten aanzien van de binnengekomen zienswijzen en het voorlopig toetsingsadvies van de commissie voor de m.e.r.

*Mededeling:***Zienswijzen**

Er zijn 216 zienswijzen en 14 overlegreacties ingediend op de ter inzage gelegde documenten. Hiervan zijn bijna 150 zienswijze grotendeels gelijklopend. De zienswijzen gaan vooral over het economisch perspectief, de effecten op natuur, ecologie en landschap en de onzekerheid over de hoogtebeperkingen rond Luchthaven Lelystad. Op het kaartje in de bijlage treft u een verbeelding van de herkomst van de zienswijzen aan. Dit kaartbeeld geeft een eerste indicatie van de herkomst van de zienswijzen. Er zijn ook nog een aantal zienswijzen en overlegreacties van personen/instanties verder weg gelegen; deze staan niet op de kaart.

Advies van de commissie voor de m.e.r.

De commissie voor de m.e.r. heeft op 21 december 2015 een voorlopig toetsingsadvies uitgebracht waarin een aantal tekortkomingen in het planMER is geconstateerd. Het gaat om de volgende tekortkomingen:

- Een nadere verklaring over hoe het gekozen model van plaatsingszones (genaamd Poldermodel) tot stand is gekomen vanuit de beschreven alternatieven in het MER, ontbreekt.
- Een beschrijving van de milieueffecten van de transitieperiode - de periode waarin oude en nieuwe windturbines beide nog in bedrijf zijn - van maximaal vijf jaar (dubbeldraaien), ontbreekt.
- Het planMER dient te worden aangevuld met een Passende Beoordeling vanwege aanwezigheid van Natura 2000-gebieden in en rondom Flevoland, en met risico's voor beschermde soorten.

De commissie voor de m.e.r. is van mening dat de tekortkomingen moeten worden opgelost om volledige milieu-informatie beschikbaar te hebben bij de besluitvorming over het Regioplan. De provincie en de gemeenten Dronten, Lelystad en Zeewolde volgen de commissie in dit advies.

Proces en planning*Proces*

De zienswijzen en overlegreacties worden nu geanalyseerd en deze analyse resulteert uiteindelijk in een Nota van Antwoord. Elke zienswijze en overlegreactie wordt hierin samengevat en van een antwoord voorzien. Zienswijzen en overlegreacties kunnen leiden tot aanpassingen in het Regioplan en/of de partiële herziening van het Omgevingsplan 2006.

De provincie en de drie gemeenten gaan de tekortkomingen in het planMER aanpassen/aanvullen en leggen het planMER daarna opnieuw voor aan de commissie voor de m.e.r. voor een definitief toetsingsadvies..

Registratienummer

1849613

Datum

26 januari 2016

Auteur

drs. T. van Huissteden

Afdeling/Bureau

RE

*Openbaarheid***Passief openbaar***Portefeuillehouder*

Stuivenberg, A.

Ter kennisname aan PS en
burgerleden

Planning

Het hierboven beschreven proces heeft consequenties voor de planning van de vaststelling van Regioplan en partiële herziening van het Omgevingsplan 2006. Naar verwachting gaat het aanvullend traject voor het planMER drie maanden duren. Hierna kunnen het Regioplan en de Nota van Antwoord aan uw Staten en de gemeenteraden van Dronten, Lelystad en Zeewolde worden voorgelegd ter besluitvorming.

Besluitvorming in Provinciale Staten wordt als volgt voorzien:

8 juni 2016 Oordeelsvorming gecombineerde commissie duurzaamheid + ruimte

13 juli 2016 Besluitvorming PS

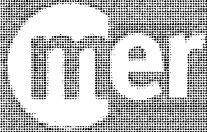
Met de agendacommissie wordt nog overlegd over het moment voor Beeldvorming voorafgaand aan de Oordeelsvorming op 8 juni 2016.

Bijlagen

Naam bijlage:	eDocs nummer:	Openbaar in de zin van de WOB (ja/nee aangeven)
Voorlopig toetsingsadvies van de commissie voor de m.e.r.	1852410	Ja
Kaartbeeld zienswijzen	1852361	Ja

Ter inzage in de leeskamer

Naam bijlage:	eDocs nummer:	Openbaar in de zin van de WOB (ja/nee aangeven)
		Tot

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Regioplan Windenergie Zuidelijk en Oostelijk Flevoland

Voorlopig toetsingsadvies over het milieueffectrapport

21 december 2015 / projectnummer 2826

1. Voorlopig oordeel over het milieueffectrapport (MER)

De provincie Flevoland wil met het Regioplan Windenergie Zuidelijk en Oostelijk Flevoland meer ruimte voor windenergie creëren in de provincie. In 2020 dient er tenminste 1.390,5 megawatt (MW) windenergie in Flevoland aanwezig te zijn. Er zullen 600 bestaande turbines worden vervangen maar niet in de parken Prinses Alexia, Sternweg en Noordoostpolder. Deze opgave moet leiden tot een halvering van het aantal turbines en een netto toename van het vermogen met 750 MW. Het plan moet een belangrijke bijdrage leveren aan de energietransitie en tegelijkertijd resulteren in een landschappelijke kwaliteitsverbetering. Het plan geeft het kader waar toekomstige procedures voor windparken in Flevoland zich aan moeten houden. De milieugevolgen van het plan zijn onderzocht in een MER. De Provinciale Staten en de gemeenteraden van Zeewolde, Dronten en Lelystad hebben de Commissie¹ gevraagd te beoordelen of de informatie in het MER volledig en juist is.

De situatie in Flevoland verschilt van de situatie in andere provincies in Nederland, doordat de provincie grote mogelijkheden heeft voor windenergie. Hierdoor is er minder sprake van een complex inpassingsvraagstuk, en is er meer ruimte voor optimalisatie van windenergie in de provincie. Het MER werkt hiervoor drie zinvolle alternatieven uit (landschap, natuur en opbrengst). Het MER toont aan dat er in Flevoland goede mogelijkheden zijn om meer windenergie te produceren en tegelijkertijd de landschappelijke kwaliteit te verbeteren en rekening te houden met natuur en leefomgeving.

In het MER is aangegeven dat de provincie voor het zogenaamde poldermodel kiest. Het Regioplan geeft aan dat het poldermodel tot een landschappelijke kwaliteitsverbetering leidt. Het MER laat echter zien dat dit niet het geval is. Dit model leidt in totaal tot negatievere effecten dan alle drie de onderzochte alternatieven. Mocht de provincie toch een landschappelijke kwaliteitsverbetering nastreven dan biedt het MER hiervoor aanknopingspunten.

Voorlopig oordeel

De Commissie signaleert bij de toetsing van het MER nog een aantal tekorten, namelijk:

- het is onduidelijk hoe het poldermodel tot stand is gekomen uit de beschreven alternatieven in het MER. Hoe heeft informatie uit het MER (met name landschappelijke kwaliteit) hier een rol gespeeld? Biedt de beschikbare capaciteit in de plaatsingszones speelruimte voor landschap en natuur die nu niet in beeld is?
- de milieueffecten van 'dubbeldraaien'² van bestaande en nieuwe turbines zijn onvoldoende beschreven;
- natuur: 1) er ontbreekt een Passende beoordeling (wettelijk verplicht) waarin duidelijk wordt of de natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden in en rondom Flevoland niet teveel aangetast worden 2) de risico's voor beschermde soorten (vleermuizen en vogels) zijn nog niet goed in beeld.

---

¹ De samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. Projectstukken vindt u door op www.commissiemer.nl nummer 2826 in te vullen in het zoekvak.

² Hiermee is bedoeld dat 'oude' te saneren turbines nog enige tijd doordraaien, terwijl ook de nieuwe turbines al operationeel zijn vanwege het positieve effect op de businesscase voor herstructurering.

De Commissie acht het opheffen van de tekorten essentieel voor het volwaardig meewegen van het milieubelang bij de besluitvorming over het Regioplan. Zij acht dit essentieel omdat de tekorten invloed kunnen hebben op de keuze en de begrenzing van de aan te wijzen plaatsingszones in het Regioplan.

De provincie Flevoland heeft aangegeven het advies over te nemen en het MER te laten aanvullen en vraagt de Commissie het aangepaste rapport straks opnieuw te toetsen.

In hoofdstuk 2 gaat de Commissie in meer detail in op de hiervoor genoemde tekorten. In hoofdstuk 3 doet zij onder meer aanbevelingen over het werkingsgebied van het Regioplan en het opstellen van een overzicht van de uitgangspunten en randvoorwaarden die dit Regioplan kan bieden voor toekomstige procedures voor windparken in Flevoland (bijvoorbeeld verlichting van turbines in §3.2 en per deelgebied in §3.4).

2. Tekortkomingen MER

2.1 Totstandkoming alternatieven (trechtering)

In het MER is de indeling in (deel)gebieden die volgens de NRD zouden worden onderzocht vervallen.³ De reden hiervan is niet vermeld. De Commissie heeft mondeling van de provincie begrepen dat bewoners en gebruikers in plaats daarvan een Federatieplan hebben voorgesteld met het meeste draagvlak in het buitengebied. Dit alternatief zou veel meer windenergie mogelijk maken dan de provincie beoogde, maar houdt nog geen rekening met landschap en natuur. Dit alternatief is daarom niet in het MER opgenomen. In plaats daarvan zijn in het MER de eerder genoemde drie alternatieven voor het hele gebied onderzocht (landschap, natuur en opbrengst).

De stap van de alternatieven uit de NRD naar de alternatieven uit het MER en vervolgens de stap van deze alternatieven naar het poldermodel (trechtering) zijn niet beschreven. Hierdoor is onduidelijk hoe het poldermodel tot stand is gekomen en hoe doelen van de provincie een rol hebben gespeeld. Een voorbeeld van een dergelijke doel is het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit en van de landschappelijke samenhang. De Commissie vindt het essentieel dat het MER laat zien welke stappen doorlopen zijn om tot het poldermodel te komen en welke (milieu)argumenten uit het MER bij keuzes een rol hebben gespeeld.

Beschikbare capaciteit in plaatsingszones en onderlinge afstanden zones poldermodel

Op basis van informatie uit het MER valt het de Commissie op dat in het poldermodel ongeveer 60% van de 135 km die in totaal beschikbaar is voor het creëren van lijnopstellingen volstaat om de doelstellingen te realiseren.⁴ Binnen de geselecteerde zones zouden ook meer lijnen naast elkaar geplaatst kunnen worden. De Commissie vindt het belangrijk dat het MER laat zien of de capaciteit niet beter benut kan worden 1) rekening houdend met landschappe-

³ Zie hoofdstuk 5 van de notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) van de provincie Flevoland.

⁴ Met 3 MW-turbines op een onderlinge afstand van 400 m is in theorie ruim 1.000 MW mogelijk (ipv de in het MER (pag 8 en 32) vermelde 600 MW). En met 5 MW-turbines op een onderlinge afstand van 500 m is 1.350 MW mogelijk (ipv de vermelde 1675 MW).

lijke ambities van de provincie en/of 2) de mogelijk negatieve effecten op natuur. De Commissie denkt hierbij bijvoorbeeld voor landschap aan: het herkenbaarder maken van lijnen en clusters van windturbines waardoor het beeld rustiger wordt en de ruimtelijke kwaliteit en de landschappelijke samenhang toeneemt. Dit kan bijvoorbeeld door het midden van de provincie meer vrij te laten en/of zones voor windenergie dichter op elkaar te situeren.⁵ Bij natuur denkt zij bijvoorbeeld aan het vrijhouden van zones rond de Oostvaardersplassen, zoals het Rijk ook vastgelegd heeft in de Structuurvisie wind op land (SVWoL).

De Commissie adviseert in een aanvulling op het MER stapsgewijs uit te leggen hoe het poldermodel tot stand is gekomen en de daarbij gemaakte keuzes te onderbouwen. Doe dit door 1) specifiek aandacht te geven aan de ambities voor ruimtelijke kwaliteit en landschappelijke samenhang en 2) de verdeling van de aantallen turbines over de deelgebieden in Flevoland beter te onderbouwen én 3) te laten zien welke milieuwinst de ruimtelijke capaciteit in de plaatsingszones kan bieden voor landschap en natuur.

2.2 Dubbeldraaien

Uit het MER blijkt dat de in Flevoland te saneren turbines niet direct zullen worden weggehaald, maar pas een aantal jaren nadat de nieuwe, grotere turbines zijn gerealiseerd. Hoe langer deze periode van 'dubbeldraaien' duurt, hoe rendabeler de businesscase voor herstructurering wordt. Gezien de omvang van de saneringsopgave (600 MW+) ontstaan waarschijnlijk allerhande combinaties van bestaande turbines en nieuwe grotere turbines. Het MER beschrijft de milieueffecten van deze situatie niet. Uit het Regioplan blijkt dat deze periode per te saneren turbine maximaal 5 jaar kan beslaan, maar dat dubbeldraaien, gezien de looptijd van het plan, zich zal voordoen tot 2030. Het is onduidelijk wat de effecten daarvan zijn en of deze acceptabel zijn, bijvoorbeeld bij natuur voor vogel- en vleermuisslachtoffers (zie ook §2.3 van dit advies). Ook is onduidelijk welke spelregels er gelden om toestemming te krijgen voor dubbeldraaien.

De Commissie adviseert in een aanvulling op het MER de maximale invulling van het plan te laten zien. Onderzoek hiervoor een worstcase-scenario⁶ voor dubbeldraaien en beschrijf de milieurisico's daarvan.

-
- ⁵ Houd hierbij geen rekening met tochten en kavelgrenzen in het landschap, deze zijn van een lagere orde dan de toekomstige opstellingen van windturbines. Om tot een herkenbaarder structuur te komen is het noodzakelijk om een landschap overstijgend ontwerp te maken.
- ⁶ Deze uitwerking kan bijvoorbeeld door in een quickscan een situatie uit te werken waarbij turbines van jonger dan 10 jaar plus alle nieuwe turbines naast elkaar draaien. Hoe pakt dit uit per deelgebied? Welke knelpunten zijn er? Welke randvoorwaarden levert dit op voor latere vervolgm.e.r.-procedures? Een andere oplossing is voor kritische gebieden op hoofdlijnen een reeks van effectbepalingen (inclusief cumulatie) te doen, bijvoorbeeld om de vijf jaar. Tot slot kan wellicht hierbij het uitwerken van een fasering helpen- waarbij kritische gebieden pas als laatste worden uitgegeven - om negatieve effecten van dubbeldraaien te minimaliseren en de effecten van een worstcase-scenario te beperken.

2.3 Natuur

Bij het bepalen van de effecten van de nieuwe turbines op natuur zijn vooral de effecten op vogels en vleermuizen aan de orde. Hoewel de meeste nieuwe turbines niet in natuurgebieden worden geplaatst, kunnen ze gevolgen hebben voor voor vogelsoorten en vleermuizen die de Flevopolders als foerageer- of doortrekgebied gebruiken. Omdat het hier nog gaat om een globale effectrapportage voor alle deelgebieden en het gehele Regioplan is de Commissie van mening dat de eerder uitgevoerde studie van Prinsen⁷ een prima basis vormt voor een risicoanalyse, die later in m.e.r. voor afzonderlijke initiatieven verder kan worden uitgewerkt.

Een complicerende factor is de lange transitieperiode van de huidige situatie naar de eindsituatie. Dit maakt tevens het bepalen van de cumulatie van effecten complex. Door het dubbeldraaien gedurende een aanzienlijke periode en het werken in deelgebieden met een verschillende planning is het louter bepalen van de natuureffecten in de eindsituatie (bijvoorbeeld 2030) onvoldoende. De (cumulatieve) natuureffecten van het regioplan zullen namelijk voortdurend veranderen.⁶ In §2.2 van dit advies adviseert de Commissie daarom de risico's op (cumulatieve) natuureffecten beter in beeld te brengen. Daarnaast is het nog nodig rekening te houden met gebiedenbescherming (Natura 2000) en soortbescherming van vogel- en vleermuissoorten omdat deze invloed kunnen hebben op de keuze en de begrenzing van de aan te wijzen plaatsingszones. Hieronder gaat de Commissie daarop in.

Natura 2000 (Passende beoordeling)

Het MER bevat bij de drie alternatieven een beschouwing over de effecten op Natura 2000-instandhoudingsdoelen.⁸ Daaruit blijkt dat de kans op significante negatieve effecten aanwezig is in alle alternatieven, behalve in het natuuralternatief. Het betreft de aanvarings-, barrière- en verstoringseffecten van negen mogelijk gevoelige broedvogels⁹ en uit 28 gevoelige niet-broedvogels¹⁰. De vleermuissoort betreft Meervleermuis. Prinsen e.a., 2013 geeft overigens aan dat deze waarschijnlijk niet gevoelig is. Ook bij realisatie van het Voorkeursalternatief, het poldermodel, zijn significant negatieve gevolgen niet uit te sluiten. Derhalve is een Passende beoordeling wettelijk verplicht bij dit MER. Het voorstel in het MER is echter om deze pas later op te stellen in het kader van de vergunningverlening voor concrete plannen voor windturbineparken in Flevoland.

Het al of niet aantasten van de natuurlijke kenmerken van de Natura 2000-gebieden speelt een cruciale rol bij het kunnen gebruiken van een locatie. De Commissie concludeert dat het onduidelijk is of de alternatieven in bepaalde gebieden vanuit het oogpunt van de Natuurbeschermingswet en Natura 2000 uitvoerbaar zijn. De Commissie realiseert zich dat er in dit

⁷ Prinsen, Hartman, Buizer, Smits en Anema (2013) Knelpuntenanalyse natuur Windplan Flevoland. Deze studie is bijna gebiedsdekkend voor het Regioplan, voor enkele gebieden is nog een aanvullende analyse nodig.

⁸ Mogelijk relevante Natura 2000-gebieden zijn: Arkemheen, Eemmeer & Gooimeer Zuidoever, IJsselmeer, Ketelmeer & Vossemeer, Lepelaarplassen, Markermeer & IJmeer, Naardermeer, Oostvaardersplassen, Veluwe, Veluwerandmeren en het Zwarte Meer.

⁹ Het betreft de volgende broedvogelsoorten die in de instandhoudingsdoelen zijn opgenomen: Aalscholver, Roerdomp, Grote zilverreiger, Purperreiger, Lepelaar, Wespendif, Bruine kiekendif, Blauwe kiekendif en Visdief.

¹⁰ Het betreft de volgende niet-broedvogelsoorten die in de instandhoudingsdoelen zijn opgenomen: Fuut, Aalscholver, Grote zilverreiger, Lepelaar, Kleine zwaan, Wilde zwaan, Toendrarietgans, Kolgans, Grauwe gans, Brandgans, Bergeend, Smient, Krakeend, Wilde eend, Pijlstaart, Slobeend, Krooneend, Tafeleend, Kuifeend, Toppereend, Brilduiker, Nonnetje, Grote zaagbek, Visarend, Meerkoet, Dwergmeeuw, Reuzenster en Zwarte stern.

MER globale uitspraken op Structuurvisieniveau worden gedaan. Maar als er inderdaad een reële kans bestaat op te veel schade aan instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebieden, ook na mitigatie, dan houdt gebruik van gebieden waarbij dat het geval is, hoge risico's in. Deze informatie dient dan zo vroeg mogelijk in het besluitvormingsproces beschikbaar te zijn, zodat hiermee rekening gehouden kan worden bij de selectie van plaatsingszones.

De Commissie adviseert daarom in een aanvulling op het MER de risico's voor het poldermodel nader te bepalen in de vorm van een Passende beoordeling.¹¹ Maak vervolgens op basis daarvan aannemelijk of de gekozen plaatsingszones verenigbaar zijn met de eisen uit de Natuurbeschermingswet. Geef aan welke aanvullende mitigerende maatregelen mogelijk zijn en laat de randvoorwaarden voor vervolgm.e.r.-procedures zien.

Beschermde soorten

Het MER beschrijft de gevolgen voor vleermuizen en vogels beperkt, waardoor onduidelijk is hoe hoog de risico's zijn voor vleermuizen en vogelsoorten, of deze te voorkomen zijn en of deze aanvaardbaar zijn.

Van de tien soorten vleermuizen die in Flevoland voorkomen gelden de Gewone dwergvleermuis, de Ruige dwergvleermuis, de Rosse vleermuis en de Tweekleurige vleermuis als soorten met een relatief hoge kans om slachtoffer te worden van een turbine.

Deze vier soorten zijn eerder al betrokken in een knelpuntanalyse van Prinsen e.a. (2013). Op kaart zijn in dit rapport de zones aangegeven waar deze soorten veel risico's lopen. De Commissie constateert dat er een overlap bestaat tussen de plaatsingszones in het Poldermodel en de zones met hoge en zeer hoge risico's voor vleermuizen. Derhalve bestaat er kans dat de gunstige staat van instandhouding van deze vier soorten wordt bedreigd. Dit staat niet in het MER vermeld. Ook mogelijke mitigerende maatregelen en de positieve milieueffecten daarvan (op hoofdlijnen) zijn niet beschreven.

Prinsen e.a. hebben ook onderzoek gedaan naar de risico's voor vogelsoorten. In dit geval is met name bij de turbines in deelgebied Noord de kans groot op aanvaringen en is op voorhand niet uit te sluiten dat de gunstige staat van instandhouding van een aantal soorten bedreigd wordt. Ook hier zijn mogelijke mitigerende maatregelen en de positieve milieueffecten daarvan (op hoofdlijnen) niet beschreven.

Het is de Commissie daarmee ook onduidelijk of de gekozen plaatsingszones verenigbaar zijn met de eisen uit de Flora en faunawet.

De Commissie adviseert daarom in een aanvulling op het MER voor vleermuizen- en vogelsoorten genoemd in Prinsen e.a. (2013) de risico's voor het poldermodel nader te bepalen en mogelijke mitigerende maatregelen te beschrijven. Dit kan door middel van een quickscan. Maak vervolgens op basis daarvan aannemelijk of de gekozen plaatsingszones verenigbaar zijn met de eisen uit de Flora en faunawet, eventueel na mitigerende maatregelen.

¹¹ Dit kan relatief eenvoudig door de kritische gebieden uit de studie van Prinsen et al. (2013) aan te merken als locaties waar significant negatieve gevolgen niet zijn uit te sluiten. Indien turbines hier toch worden geplaatst, is de kans groot dat minimaal mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn en wellicht het ADC-traject moet worden doorlopen.

3. Aanbevelingen voor het vervolg

De opmerkingen in het verdere advies hebben geen betrekking op essentiële tekortkomingen. De Commissie wil met onderstaande aanbevelingen een bijdrage leveren aan de kwaliteit van de verdere besluitvorming.

3.1 Werkingsgebied Regioplan

Het werkingsgebied van het Regioplan beperkt zich tot vier deelgebieden in de gemeenten Dronten, Lelystad en Zeewolde. Het Regioplan zou regels moeten bieden voor het opschalen en saneren van windturbines binnen deze deelgebieden. De provinciale strategie middels opschalen en saneren betreft echter de gehele provincie. Ze moet leiden tot een mooier landschap, een duurzame energiehuishouding (1.390,5 MW in 2020) en een sterkere economie.

De Commissie constateert dat een deel van de te saneren turbines zich buiten de deelgebieden uit het Regioplan bevindt (ten westen van Almere en langs het Eemmeer). Het is de Commissie niet duidelijk waarom deze gebieden buiten het Regioplan vallen maar wel onderdeel zijn van de provinciale ambitie.

Daarnaast constateert de Commissie dat de SVWoL ook gebieden voor windparken groter dan 100 MW aanwijst die buiten de deelgebieden uit het Regioplan zijn gelegen en het Regioplan gebieden aanwijst die het Rijk juist wil vrijwaren van grootschalige windenergie (bijvoorbeeld bij de Oostvaardersplassen).¹² Omdat het Regioplan alleen bindend is voor gemeenten en provincie en de formele ruimtelijke besluitvorming over de gebieden uit de SVWoL bij het Rijk ligt¹³, blijft de toekomst van windenergieprojecten in deze gebieden onduidelijk en daarmee de haalbaarheid van de provinciale landschappelijke ambitie. Dit vormt ook een risico voor de uitvoerbaarheid van het poldermodel. In het Regioplan is wel aangegeven dat er vertrouwen is dat met het Rijk nieuwe bestuurlijke afspraken te maken zijn.

- De Commissie adviseert de provincie bij het besluit aan te geven 1) wat het provinciale beleid is buiten de aangewezen deelgebieden, 2) hoe zij haar ambitie hier borgt en 3) hoe het traject van nieuwe bestuurlijke afspraken met het Rijk over de beoogde afwijking van het SVWoL vorm krijgt.

3.2 Maatregelen tegen hinder door obstakelverlichting

Hinder door turbineverlichting voor de luchtvaartveiligheid is een belangrijk aandachtspunt voor omwonenden van windparken, zo blijkt uit projecten die elders zijn uitgevoerd en uit het recente onderzoek bij windpark Zuidlob in Flevoland. Het MER onderzoekt en beschrijft dan ook terecht de invloed van licht op het landschap overdag en bij nacht. De Commissie vindt dit een goede weergave van de te verwachten lichthinder. In het MER worden echter

¹² De SVWoL gaat er vanuit dat er buiten de door het Rijk aangewezen gebieden wel kleinere windparken (< 100 MW) mogelijk kunnen zijn. Het is aan de provincies om mogelijkheden te verkennen en hier afwegingen over te maken.

¹³ Gezien de omvang van de vier projectgebieden geeft het regioplan aan dat de bestuurlijke verantwoordelijkheid voor het vervolgproces voor een belangrijk deel bij de rijksoverheid ligt via de Rijkscoördinatieregeling en een rijksinpassingsplan.

geen maatregelen genoemd om deze hinder terug te dringen.¹⁴ Alhoewel niet eerder dan bij de vergunningverlening toetsing van alternatieven voor lichthinder concreet wordt, kan de provincie hiervoor nu al randvoorwaarden opstellen, zie verder §3.4 van dit advies.

- De Commissie adviseert bij het besluit in te gaan op de mogelijkheden voor het voorkomen van lichthinder.

3.3 Afscherpende werking beplanting

Binnen de polder wordt de zichtbaarheid van turbines beperkt door bebouwing en begroeiing. De relatief beperkte omvang van veel van de bestaande turbines maakt dat deze (deels) worden afschermd. Het MER stelt als mitigerende maatregel voor om nieuwe beplanting aan te brengen in de polder om negatieve landschappelijke effecten van het poldermodel teniet te doen. Deze nieuwe beplanting is prima om de landschappelijke structuur van de polder te ondersteunen, maar heeft geen of weinig effect op de grote, nieuwe turbines. Er ontstaat namelijk een andere overstijgende schaal.

- De Commissie adviseert rekening te houden met het feit dat de voorgestelde mitigerende maatregel 'afschermende werking van beplanting' geen of weinig effect heeft.

3.4 Overzicht uitgangspunten en randvoorwaarden deelgebieden

Doel van het Regioplan is vanuit de provincie en de gemeenten een duidelijk kader vast te stellen voor de latere Rijks- of provinciale coördinatieregeling voor de vier in het Regioplan genoemde deelgebieden voor windenergie. Dit zou per deelgebied gebeuren door in het MER de (mogelijke) uitgangspunten en randvoorwaarden te onderzoeken. Denk aan regels voor een goede aansluiting op het landschap, eisen vanuit natuurbescherming en het wel of niet hanteren van minimale afstanden tot bebouwing¹⁵. De Commissie heeft ook in haar eerdere advies hiervoor aandacht gevraagd.¹⁶ Omdat de begrenzing van de deelgebieden uit het MER geografisch sterk verschilt van de deelgebieden in het Regioplan is een deel van de milieu-informatie (effecten scores per deelgebied) helaas niet meer bruikbaar voor de vervolgproudures.

- De Commissie adviseert daarom per deelgebied, zoals opgenomen in het Regioplan, een inhoudelijk overzicht te geven van de milieu-uitgangspunten en randvoorwaarden die dit MER heeft opgeleverd voor toekomstige m.e.r.-procedures voor windparken.

---

¹⁴ Denk bijvoorbeeld aan het aanbrengen van een signaleringssysteem dat de verlichting uitsluitend activeert als zich vliegtuigen in de nabijheid van het windpark bevinden en de intensiteit van verlichting aanpassen op basis van de weersgesteldheid, zie verder bijvoorbeeld: <http://www.windmolenverlichting.nl/>.

¹⁵ Het is opvallend dat het MER geeft aan dat een afstand van 400 tot 500 m moet worden aangehouden, terwijl het MER tegelijkertijd aangeeft dat binnen 0-300 m en 300 - 600 m toch woningen gelegen zijn. Gezien de aantallen lijkt het hier niet alleen om bedrijfswoningen te gaan.

¹⁶ Zie <http://api.commissiemer.nl/docs/mer/p28/p2826/a2826rd.pdf>.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER

Initiatiefnemer: Gedeputeerde Staten van de Provincie Flevoland en de gemeenten Zeewolde, Dronten en Lelystad

Bevoegd gezag: Provinciale Staten van de Provincie Flevoland en de gemeenteraden van Zeewolde, Dronten en Lelystad

Besluit: vaststellen structuurvisie

Categorie Besluit m.e.r.:

plan-m.e.r. vanwege kaderstelling voor categorie D22.2

plan-m.e.r. vanwege passende beoordeling

Activiteit: Regioplan voor windenergie

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in Staatscourant van: 4 september 2013

ter inzage legging van de informatie over het voornemen: 5 september tot en met 2 oktober 2013

adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 23 juli 2013

advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 17 september 2013

kennisgeving MER in de Staatscourant van 21 oktober 2015

ter inzage legging MER: 21 oktober tot en met 1 december 2015

aanvraag toetsingsadvies bij de Commissie m.e.r.: 21 oktober 2015

voorlopig toetsingsadvies uitgebracht: 21 december 2015

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

ir. P. van der Boom

drs. S.J. Harkema (secretaris)

drs. S.R.J. Jansen

drs. J.G.M. van Rhijn (voorzitter)

ing. C.P. Slijpen

drs. G. de Zoeten

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing gaat de Commissie na of het MER voldoende juiste informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in het besluit. De Commissie gaat bij het toetsen uit van de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER, zoals aangegeven in artikel 7.7 dan wel 7.23 van de Wet milieubeheer, en van eventuele documenten over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Indien informatie ontbreekt, onvolledig of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij dit een essentiële tekortkoming vindt. Daarvan is sprake als aanvullende informatie in de ogen van de Commissie kan leiden tot andere afwegingen. In die gevallen adviseert de Commissie de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen,

vóór het besluit wordt genomen. Opmerkingen over niet-essentiële tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. De Commissie richt zich in het advies dus op hoofdzaken die van belang zijn voor de besluitvorming en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advies:

- Regioplan Windenergie Zuidelijk en Oostelijk Flevoland Plan-Milieueffectrapport, 8 september 2015;
- Regioplan Windenergie zuidelijke en oostelijk Flevoland, Ontwerp Regioplan, september 2015.

De Commissie heeft geen zienswijzen of adviezen via bevoegd gezag ontvangen.

Voorlopig toetsingsadvies over het milieueffectrapport
Regioplan Windenergie Zuidelijk en Oostelijk Flevoland

Commissie voor de
milieueffectrapportage

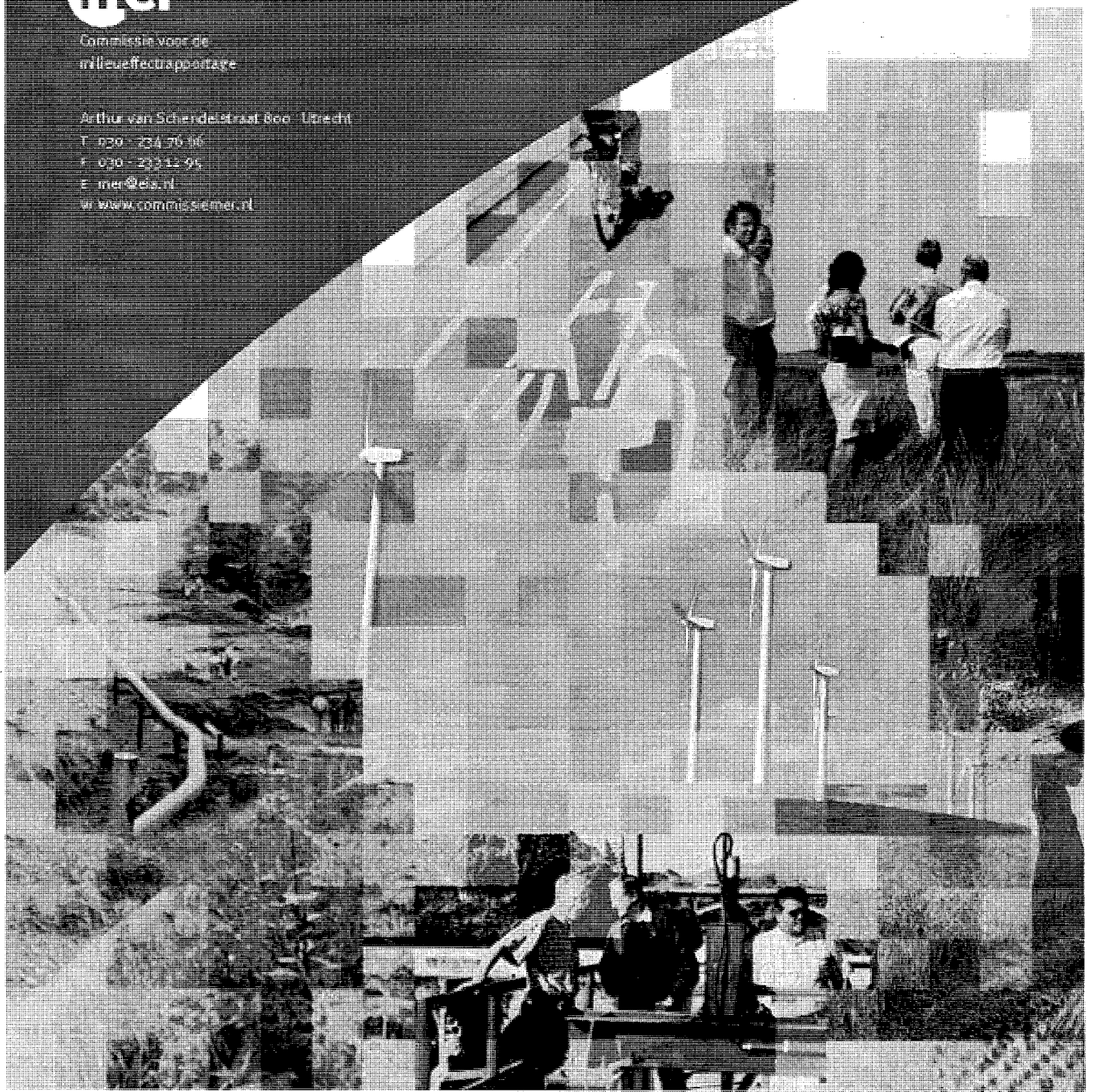
Arthur van Schendelestraat 800 · Utrecht

T 030 - 234 76 00

F 030 - 233 12 95

E mer@eis.nl

W www.commissiemer.nl

Windenergie: locaties zienswijzen regioplan

Versie 17.1 - 16-12-2015

Legenda

- Deelgebied Noord
- Deelgebied Oost
- Deelgebied Zuid
- Deelgebied West
- Plangebied
- Gemeentegrens

Bestaande turbines naar startjaar

- voor 1995 / onbekend
- 1995
- 1996; 1997
- 1998; 1999
- 2000; 2001
- 2002; 2003
- 2004; 2005
- 2006; 2007
- 2009; 2011
- 2012; 2013

 Plaatsingszones windturbines

 Adres indiener zienswijze

